

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

6. søndag i påsketiden - 25. mai 2014

Prekentekest: Luk 18, 1-8

Lesetekst I: Jeremia 29, 10-14 eller Apg 16, 25-40

Lesetekst II: 1 Joh 5, 13-15

Gud både hører og svarer

Til dagen

Preketeksten var tidligere (etter 1977) bare tilleggstekst på bots- og bededag. Nå er den flyttet til påsketiden. Midt i spenningen mellom påskehendelsen og våre hverdagsferfaringer.

Til teksten

Lukasevangeliet har blitt kalt for "bønneevangeliet". Lukas har med flere beretninger enn de andre evangeliene der Jesus selv ber, og om Jesu undervisning om bønn. Jesus har tidligere undervist disiplene om hvordan de skal be, han lærte dem Fader Vår (kap. 11). Her lærte de blant annet å be "La ditt rike komme". Å være Jesu disippel er å være i bønn om at Jesus og hans rike skal komme. I kapitel 18 finner vi to lignelser, først prekentekest, om enken og dommeren. Deretter lignelsen om fariseeren og tolleren (vers 9-14). I begge underviser Jesus disiplene sine om bønn. De følger etter Jesu undervisning om hva som skal skje forut for Guds rikets komme, i ventetiden på at Menneskesønnen kommer og oppretter det fullendte Guds rike (17, 20-37). Guds rike har allerede kommet (20-21), men ikke i sin fylde ennå. Det er fortsatt urett i verden. Den kommende dom lar vente på seg. For dem som har respondert på Jesu budskap med tro, vil det være tøffe tider. Den første lignelsen handler om standhaftighet og utholdenhet i bønn.

Lignelsen

Lukas gir oss i vers 1 nøkkelen til hvorfor Jesus forteller denne lignelsen. Det var fordi vi alltid skal be og ikke miste motet. Å be alltid betyr ikke å be hele tiden, men igjen og igjen. Å be er å lukke Jesus inn (Hallesby) i våre liv. Når Guds rike drøyer med å komme, og en opplever er urett, vansker og forfølgelse, så oppmuntres Jesu disipler til å ikke stoppe med å be om rettferd og for Herrens komme.

Som i mange andre lignelser, bruker Jesus eksempler som var kjent fra hverdagslivet til disiplene. Vi blir presentert først en hensynsløs og korrump dommer, som hverken brydde seg om Gud eller respekterte mennesker. Ideelt sett skulle en dommer i Israel forsvare enker og fattige (5 Mos 24, 17-18), men ikke slik med denne dommeren. Slike typer var dessverre velkjent på Jesu tid og er ikke ukjent i mange deler av verden i dag. Jesus beskriver han som uhederlig, *adikias*. Det kan også oversettes med urettferdig.

Den andre personen i lignelsen var en som var hjelpesløs, en uten makt. Hun var enke. Å være enke, særlig dersom hun ikke hadde en voksen sønn eller mannlige slektninger, betydde

å være helt overlatt til seg selv. Enker var nok blant de mest fattige i det jødiske samfunnet på Jesu tid. Se for eksempel 2 kong 4,1ff. Enken i lignelsen var i en vanskelig situasjon. Antagelig hadde hun ikke fått sin rettmessige del av arven etter sin avdøde mann. Hun gikk til dommeren, men siden hun ikke hadde råd til hverken honorar eller bestikkelser, ble hun avvist, gang på gang. Men dette gjorde henne ikke passiv. Hun stod på, gav ikke opp. Hun kom "stadig på ny til ham". Hun bad innstendig om å få hjelp slik at hun skulle få sin rett.

Tilslutt hjalp dommeren henne. Ikke på grunn av at han ville gjøre noe for rettferdigheten eller at syntes synd på henne, men rett og slett på grunn av sin egen bekvemmelighet. Han ble trøtt og lei av gnålet og maset hennes, og han ble redd for at hun skulle fare i synet på han.

Hva vil Jesus si med denne lignelsen?

I vers 6-8 tolker Jesus lignelsen. Istedetfor å løfte frem enken, som kanskje andre ville ha gjort, så setter Jesus fokus på dommeren. Han sammenligner den uhederlige dommeren med Gud Far. "Hør hva denne uhederlige mannen sier". Han ber disiplene om å reflektere over dommeren for å lære oss noe om Gud. Gud er stikk motsatt av dommeren. Når en slik ugudelig og korrump dommer lar seg overtale slik at enken får sin rett, hvor mye mer vil da ikke en rettferdig Gud hjelpe sine barn, de utvalgte (=Guds folk), til deres rett. Han er ikke en dommer som ikke bryr seg. Gud hører ropene fra hans barn. Både dag og natt. Ja, han lover å hjelpe raskt («Jeg sier dere: Han skal sørge for at de får sin rett, og det snart»). Jesus understreker Gud Fars omsorg for at ikke skal gi opp, men holde fast på troen. Jesu håp er at når Menneskesønnen kommer, så skal han fortsatte finne disiplene ventende i tro og tillit til Guds rikes fullbyrdelse («finne troen på jorden»).

Noen refleksjoner til prekenen

Det sentrale her er evangeliet om Gud vår Far i himmelen som en som bryr seg og hører våre rop. Hvem han er og hvordan han møter oss, bør løftes frem tydelig, slik at troen får næring. Tekstene inviterer til å tale om bønn på en ærlig, men ikke overfladisk måte. Jesus vet at hans disipler kan bli trøtte og motløse når Gud synes å drøye med svaret, når han oppleves å være fjern eller å ikke være der i det hele tatt. Noen av dem som kommer til kirke eller bedehus, har kanskje allerede mistet motet. Det var derfor han fortalte denne lignelsen!

Lignelsen egner seg også til å fortelles på en engasjerende og dramatisk måte. Formen på prekenen kan gjerne være fortellingens.

Gud er ikke som dommeren i lignelsen. Det er ikke slik at bare en maser lenge nok, så svarer Gud. Gud er heller ikke som en Far som etter at barnet har mast lenge nok, får den isen det maste om. Utholdenhet i bønn handler om å lukke Jesus inn.

Men teksten er ikke bare en trøstetekst til dem som opplever vansker med bønn. Den handler også dypest sett om misjon. Bønn er ikke bare å be. Heller ikke bare å be for seg selv og sine. Å være kristen er å være i bønn for andre, for "jøde og greker", for verden. Det skjer også noe med en når en ber. En selv «risikerer» å bli en del av bønnesvaret. Å være utholdende i bønn om at Guds rike må komme, handler også om ikke å miste motet, men la seg selv bli en del av bønnesvaret for vår neste. Det handler om misjon og hensikten med å være kristen og kirke. Gjennom først å lukke Jesus og vår neste inn i våre bønner, får Jesus prege oss, utruste oss

slik at når vi så sendes ut, blir vi hans redskaper for å bringe Guds rike til våre naboer lokalt og globalt.

Knut Edvard Larsen

Rådgiver menighet og misjon, Tunsberg bispedømme

knut.edvard.larsen@kirken.no